

Posudek oponenta bakalářské práce

Název práce: Kantova morální filosofie a problém sebevraždy

Autorka: Simona Dragoszová

Vedoucí práce: Mrg. Martin Vrabec, Ph.D.

Oponent: Mrg. Stanislav Synek, Ph.D.

Předložená bakalářská práce řeší otázku, zda smí dle Kantovy morální filosofie člověk spáchat sebevraždu. Autorka čerpá z primární i sekundární literatury, vedle známých pasáží ze *Základů metafyziky mravů* či z *Kritiky praktického rozumu* používá i méně známé prameny, např. anglický překlad přepisů Kantových přednášek *Lectures on Ethics*. Práce je psaná čtivě a srozumitelně, gramatických chyb je minimum (většinou jen v interpunkci). Autorka se věnuje danému tématu důkladně a systematicky a prokazuje slušnou obeznamenost s Kantovou morální filosofií.

K práci mám přesto několik připomínek.

1. Práci by celkově prospěla přesnější práce s pojmy, zejména jejich přesné vymezení a následně důsledné používání. Odstranila by se tak řada nejasností (např.):

- Autorka píše, že maxima je určitá „obecná představa“, resp. že „představuje jakousi zásadu, obecné pravidlo, prostřednictvím kterého chápeme a taktéž řídíme jednotlivá jednání“, že se tedy jedná „o nějakou obecnou představu o cíli“ (s. 8). Proč autorka mluví o *obecném* pravidle (když Kant výslovně chápe maximu jako *subjektivní* princip jednání)? Zmínka o „nějaké obecné představě o cíli“ je spíš matoucí, než že by věc vysvětlila.
- V pojednávání tématu sebevraždy by velmi pomohlo důsledně(ji) rozlišovat mezi *úmyslem* a *jednáním*: zatímco *úmysl* zabít sebe sama Kant odsuzuje zcela jednoznačně (a domnívám se, že neexistuje možnost, že by *právě a jen tento úmysl* mohl být pro Kanta morálně přípustný), u jednání, které se jako sebevražda navenek jeví, už je situace komplikovanější (což autorka sama řeší např. pod titulem „nepřímé“ sebevraždy, s. 24; jasně pak toto odlišuje na s. 25 nahoře).
- V práci je řada nevhodných formulací, např.: „*Pud* sebezáchovy je naší základní, nikoliv však hlavní *povinností* vůči sobě samým.“ [zvýraznění StS] – *Pud* jistě není naší povinností.
- Na s. 12 autorka píše: „Kategorický imperativ je tím, co tohle jednání uvádí do pohybu.“ Pružinou – tím, co uvádí do pohybu – není samotný imperativ, ale úcta k němu (jak ostatně autorka sama na téže stránce píše).

2. Kantovo odmítnutí eudaimonistické etiky mohlo být provedeno jasněji a důsledněji. Vedle drobných nepřesností při zmínkách o Aristotelovi (s. 9 a 10) mám na mysli výklad (ne)možnosti asertorického hypotetického imperativu (tj. toho zaměřeného na blaženost): blaženost (čili štěstí) je cíl, jenž můžeme „bezpečně a *a priori* předpokládat u každého člověka“,¹ a přesto není dle Kanta možné založit na něm univerzální morálku. Proč?

3. Výklad „charakteru“ (část 2.3.1, s. 13–14) a jeho vztah k problému svobody mi není z textu práce příliš jasný. Autorka se zde patrně snaží reprodukovat část Kantovy diskuse z *Kritiky praktického rozumu* 1.1.3.1, tj. rozdíl mezi psychologickou a transcendentální svobodou, výsledek je ale spíše matoucí.

¹Kant, I., *Základy metafyziky mravů*, Praha 2014, s. 35.

4. Když autorka mluví o knize *Lectures on Ethics*,² prezentuje ji jako *Kantův* text, ačkoli jde o *přepis zápisů posluchačů* Kantových přednášek. Závěry, které z tohoto textu autorka vyvozuje (s. 32–34), jsou přitom poměrně zásadní: tvrdí např., že „člověk, který se rozhodne pro sebevraždu, už lidství v sobě v podstatě ztratil, a jak sám Kant tvrdí, bude vlastně lepší, když sebevraždu skutečně spáchá“ (s. 33). V tomto případě bych byl opatrnější v tom, co Kant „sám“ tvrdí. Navíc se nedomnívám, že lze takto formulovaný závěr ze zmiňovaného textu vyvodit.
5. V práci jsou drobné jazykové prohřešky, např. užití ukazovacích zájmen („tohle“ namísto „to“, s. 12, 28 aj.).
6. Na s. 19 se třikrát odkazuje na tutéž poznámku pod čarou.

Předložená práce otevírá dle mého soudu zajímavou otázku, a sice kdo nebo co rozhoduje u Kanta o tom, zda je v lidské bytosti přítomno i její „lidství“: autorka mluví jednak o případě ztráty rozumu vinou duševní nemoci (s. 25), jednak už o výše zmíněné situaci ztráty (či popření?) vlastního lidství tím, že se člověk rozhodne pro sebevraždu. Bez svého lidství se totiž člověk stává věcí, s níž lze zacházet jako s *pouhým* prostředkem. Moje otázka nad rámec předložené práce by tedy byla, zda a případně jak je možné (v kontextu Kantovy filosofie) tuto hranici bezpečně určit, ať už u sebe nebo u druhých. Nebo jinak řečeno, zda a jak může člověk sám přestat být člověkem v plném slova smyslu, případně zda se tak může stát na základě vlastního rozhodnutí.

Celkové hodnocení. Předloženou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji výchozí hodnocení **výborně až velmi dobře**.

Mgr. Stanislav Synek, Ph.D.

²Kant, I., *Lectures on Ethics*, Cambridge, 1997.